

รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ
ในอำเภอพนphin จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

THE MODEL OF BUDDHISM PROPAGATION OF SANGHA
IN PUNPHIN DISTRICT SURATTHANI PROVINCE

พระครูปลัดทราทิพย์ อาสโภ

Phrakhupaladtharatit Asabhoo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: 6301204220@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ 2. ศึกษากระบวนการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ 3. นำเสนอรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย มีการนำเสนอผลการวิจัย เป็นการเสนอรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปในการเผยแผ่ มีจุดแข็ง คือ การบริหารงานเป็นระบบ มีความรู้ทั้งโลกและธรรม หน่วยงานราชการและประชาชนเป็นพุทธมามกะ จุดอ่อน คือ สังฆาธิการมีภาระงานมาก ขาดแคลนบุคลากรที่เชี่ยวชาญและใช้เทคโนโลยี โอกาสคือ คณะสงฆ์ใช้เทคโนโลยีสื่อสาร ประชาชนตระหนักถึงศีลธรรม พร้อมเสริมสร้างสามัคคีอุปสรรค คือ กระแสสังคมแปรเปลี่ยน ปัญหาการระบาดของยาเสพติด 2. กระบวนการพัฒนาการเผยแผ่ พบว่า มีการอบรม จัดทำแผนการสอน และใช้สื่อเทคโนโลยีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การลงมือปฏิบัติตามแผนเรียนเทศนาธรรม การนำเทคโนโลยีสื่อสารเข้ามาในการเผยแผ่ มีการตรวจสอบพฤติกรรม และการทดสอบความรู้ พัฒนาสื่อเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และกระจายข้อมูลให้กว้างขึ้น 3. รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาพบว่า มี 5 รูปแบบ คือ 1. การเทศน์ตามหลักองค์ธรรมกถึก สอดแทรกเหตุการณ์บ้านเมืองและสำเนียงท้องถิ่น 2. การสอน ให้คิดวิเคราะห์ และการทำเป็นแบบอย่าง 3. การบรรยาย

อิสระ แต่อยู่ในขอบเขต รวบรวม ชัดเจน 4. การนำภูมิปัญญาดี สมถกรรมฐาน และวิปัสสนา
กรรมฐาน 5. การใช้สื่อโซเชียล การใช้คอมพิวเตอร์ สิ่งพิมพ์ และจัดรายการวิทยุ
คำสำคัญ: การเผยแผ่; พระสังฆาธิการ; การเผยแผ่พระพุทธศาสนา; เทศนา

Abstract

This research article aims to: Study the general conditions of disseminating Buddhism by ecclesiastical officers. Examine the process of developing the dissemination of Buddhism by ecclesiastical officers. Propose a model for the dissemination of Buddhism by ecclesiastical officers. The researcher collected data through in-depth interviews with 18 key informants. The primary research tool used was an in-depth interview guide. Inductive analysis was applied to interpret the data. The research findings present a model for the dissemination of Buddhism by ecclesiastical officers.

The research findings reveal the following: 1. General Conditions of Dissemination The strengths of Buddhist dissemination include systematic management, extensive knowledge of both secular and spiritual matters, and strong collaboration with government agencies and the Buddhist public. Weaknesses, however, stem from heavy workloads, a lack of specialized personnel, and limited use of technology. Opportunities lie in the growing adoption of communication technology by the monastic community and increased public awareness of moral values. Nevertheless, social change and persistent drug issues pose significant threats. 2. Development Process The dissemination process integrates training, lesson planning, and technological tools. Implementation involves following structured plans for preaching and utilizing communication technology. Continuous monitoring, behavioral assessments, and educational media development enhance learning and broaden the reach of Buddhist teachings. 3. Models of Dissemination Five models for dissemination were identified: 1. Preaching aligned with Dharma principles, incorporating current events and local dialects. 2. Teaching that promotes analytical thinking and ethical leadership. 3. Delivering concise, structured free-form lectures. 4. Leading meditative practices such as Samatha

and Vipassana. 5. Using social media, computers, print materials, and radio broadcasts to expand reach.

Keywords: Propagation; Patriarch; Propagation of Buddhism; Edification

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยนับถือมานาน โดยพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้เข้ามาสู่ประเทศไทย ตั้งแต่ราว พ.ศ. 236 (พระปลัดธีรภัทร์ นาถสีโล, 2564) ก็ตาม แต่การศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ซึ่งมีหลักฐานปรากฏแน่ชัดนั้น เริ่มตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 1800 ในสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี ทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคงอย่างรวดเร็ว พร้อมกันนั้นก็มีการส่งเสริมให้มีการศึกษา คือ ด้านวิปัสสนาธุระและด้านคันถธุระ อันเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติควบคู่กันไป อาศัยหลักพระธรรมวินัย ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ศาสนาและถ่ายทอดปณิธานพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ทรงบัญญัติไว้เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา นำไปปฏิบัติขัดเกลาชีวิตให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การเผยแผ่สืบสาน และถ่ายทอดพระธรรมคำสอนถือเป็นภารกิจสำคัญที่องค์กรคณะสงฆ์จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อยังความเลื่อมใสให้เกิดขึ้น และเป็นแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชน (ไพโรจน์ ดวงศรี, 2558)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงมีความสำคัญยิ่งต่อสถานะความมั่นคงดำรงคงอยู่แห่งพระพุทธศาสนา โดยเป็นที่ประจักษ์ทราบกันดี หลักการเผยแผ่มีหลากหลายวิธี เช่น วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกในรูปแบบการดำเนินงานพระธรรมทูตที่นำหลักธรรมะไปสู่ประชาชนถึงถิ่นที่อยู่ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2540) วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงตั้งรับของพระนักเทศน์หรือพระธรรมกถึกในรูปแบบการแสดงชี้แจงหลักธรรมให้รู้จักความดี ความชั่ว บาป บุญ คุณ โทษ เป็นต้น (พระครูสุนทรสารวาที (ทองดี ญาณสาโร), 2565)

แต่ในสภาพปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ กระแสการพัฒนาระบบสารสนเทศ 4.0 และภาวะโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีผลทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ขาดความสนใจในหลักธรรมคำสอนอันดีงามของพระพุทธศาสนา (พระครูธรรมศุต (สุทธิพงษ์ สุทธิวจโน) และคณะ, 2566) ความยากลำบากในการเข้าถึงกลุ่มศาสนิกชน การเผยแผ่จึงควรมียุทธศาสตร์และเทคนิควิธีการเผยแผ่อันทันสมัย ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมปัจจุบันเพื่อให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจให้ความสำคัญในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเจ้าคณะผู้ปกครอง จำนวน 10 รูป และกลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน 8 รูป โดยเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรงและเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบข่ายประชากรและเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 18 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ศึกษาเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ตลอดจนกระบวนการ และรูปแบบในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารโดยการรวบรวมจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ จากพระไตรปิฎก (ภาษาบาลี) ฉบับมหาจุฬาทศปิฎก 2500, พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และวิจัยที่เกี่ยวข้อง พัฒนาขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์ตามกรอบ เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง และได้ศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียงเตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

4.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงใน

การสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ พบว่า 1. ด้านจุดแข็ง (Strengths) คือ มีการบริหารงานที่เป็นระบบ พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ มีความรู้ทั้งทางโลกและธรรม หน่วยงานราชการในพื้นที่ ให้ความสำคัญกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2. ด้านจุดอ่อน (Weaknesses) สังฆาธิการ ส่วนใหญ่มีภาระงานที่ล้นมือ และยังไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาทางโลกมากนัก 3. ด้านโอกาส (Opportunities) ประชาชนโดยส่วนใหญ่ตระหนักถึงศีลธรรมคุณธรรมที่เสื่อมทรามลงในยุคของเยาวชนรุ่นใหม่ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นพุทธมามกะ 4. ด้านอุปสรรค (Threats) ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีงานประจำที่มีเวลาไม่ตรงกัน ทำให้โอกาสในการได้รับการอบรมทางพระพุทธศาสนา มีไม่เท่ากัน

2. กระบวนการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ พบว่า 1. ด้านการวางแผนการดำเนินงาน มีการวางแผนในการบรรยายทุกครั้ง โดยอาศัยหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา 2. ด้านการลงมือปฏิบัติตามแผนงาน ดำเนินการเทศนาธรรม ตามหลักการและวิธีการเทศนาธรรมอย่างเป็นแบบแผน เนื้อหาการบรรยายมีความเหมาะสมตามสภาวะการ และมีการเผยแผ่ ในช่องทางต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อโซเชียล 3. ด้านการตรวจสอบ มีการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ฟังหรือผู้ได้รับการสอน มีการทดสอบพื้นฐานความรู้ก่อนและหลัง มีการสอบถามสภาวะที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติของแต่ละบุคคล 4. การปรับปรุงแก้ไข มีการนำข้อมูลจากการตรวจสอบมาวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม เพื่อขยายแนวทางการกระจายข่าวสารให้กว้างขึ้น

3. รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ พบว่า 1. ด้านการเทศน์ ดำเนินตามหลักองค์ธรรมกถึก มีการสอดแทรกเหตุการณ์บ้านเมือง และมุขตลก ตลอดจนการใช้ทำนองและสำเนียงท้องถิ่น 2. ด้านการสอน มีการถามตอบเพื่อย้ำเตือนอย่างต่อเนื่อง สอนให้คิดวิเคราะห์ มีการสนทนาธรรม และทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง 3. ด้านการบรรยาย เป็นอิสระแต่อยู่ในขอบเขต มีการยกตัวอย่างเปรียบเทียบเพื่ออธิบายให้รวบรัดชัดเจน 4. ด้านการนำปฏิบัติ มีทั้งรูปแบบสมถกรรมฐาน และรูปแบบวิปัสสนากรรมฐาน

5. ด้านการใช้สื่อ มีทั้งการใช้สื่อโซเชียล คอมพิวเตอร์ หนังสือ สิ่งพิมพ์ คู่มือ การใช้พุทธศิลป์ และการจัดรายการวิทยุ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การใช้จุดแข็งไปผลักดันโอกาสเป็นกลยุทธ์เชิงรุก ใช้โอกาสลดจุดอ่อนเป็นกลยุทธ์เชิงแก้ไข ใช้จุดแข็งรับมืออุปสรรคเป็นกลยุทธ์เชิงป้องกัน และแก้ไขจุดอ่อนพร้อมกับหลีกเลี่ยงอุปสรรคเป็นกลยุทธ์เชิงรับ เพื่อกำหนดรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูสุทธิกิจโกศล (สมภพ สุวโจ) (2558) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า จุดแข็ง การดูแลและสนับสนุนการเผยแผ่ในลักษณะเฉพาะ แก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ จุดอ่อน การบริหารจัดการไม่เหมาะสม สิ่งคุกคาม คนบวชน้อยลงและเด็ก ๆ ไม่สนใจเข้าวัด ดังนั้นพระนักเผยแผ่ ต้องปรับการทำงานให้เหมาะสมต่อสถานการณ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิรธมโม (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า จุดแข็ง คือ มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามข้อกำหนด จุดอ่อน คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ โอกาส คือ พระสงฆ์เป็นที่เคารพเชื่อถือของประชาชนในพื้นที่ อุปสรรค คือ โรคระบาด Covid-19 การแพร่ระบาดของสารเสพติด และงานวิจัยของพระมหาศรีพยัคฆ์ กงพาน (2562) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของนักเผยแผ่ที่สอดคล้องกับสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่าคุณค่าของการแพร่ศาสนาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาสังคมไทยมี 6 ด้าน คือ จิตใจ คุณธรรม สังคม สติปัญญา การดำเนินชีวิต และการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา รูปแบบการเผยแผ่ ได้แก่ 1. แบบเชิงรุก 2. แบบเชิงรับ และ 3. แบบผสมผสาน โดยแนวทางการนำรูปแบบการเผยแผ่ไปใช้ควรนำแนวคิดทฤษฎีการสื่อสาร SMCR ใช้ในการเผยแผ่

2. กระบวนการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า กระบวนการการเผยแผ่อาศัยวงจรคุณภาพ PDCA ได้ครอบคลุมการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวทาง 5 ประการ คือ การเทศน์ การสอน การบรรยาย การนำปฏิบัติ และการใช้สื่อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิรธมโม (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ ประการที่ 1 ต้องใช้กระบวนการบริหารจัดการหน่วย
อบรมประชาชนที่มีคุณภาพของเดิมมี (Deming) คือ PDCA และดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
ประการที่ 2 ดำเนินการปฏิบัติงานตามนโยบาย 5 ประการ 1. สงเคราะห์และอนุเคราะห์
ประชาชนในท้องถิ่น 2. เป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงาน 3. เป็น
ศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า 4. เป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้
เกิดสันติสุข และ 5. เป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ถูกต้อง สอดคล้องกับ
ผลการวิจัยของพระครูวิมลพัฒนกิจโกศล (ชนพล เขมปญโญ) (2560) ได้วิจัยเรื่อง
ผลสัมฤทธิ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อของพระธรรมจาริก ผลการวิจัย
พบว่า 1. รูปแบบการเทศนา นักเทศน์ปฏิภาณ ไม่อ่านคัมภีร์ เทศน์ปากเปล่า และแบบอ่าน
ตามคัมภีร์ 2. รูปแบบการบรรยายธรรม วัดจัดปาฐกถาธรรมทุกวัน มีเวลา 1-3 ชั่วโมง
3. รูปแบบการสอนธรรม ผลัดเปลี่ยนพระวิปัสสนาจารย์เรื่อย ๆ มีหลักสูตรหลายระดับและ
ปรับใช้ให้เหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูสุนทรสรวาท (ทองดี ญาณสาโร)
(2560) ได้วิจัยเรื่อง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ
จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ควรเผยแผ่หลักพุทธธรรมโดยเน้นการประยุกต์ใช้จริงใน
ชีวิตประจำวัน ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในช่องทางการสื่อสาร
สมัยใหม่ให้มากยิ่งขึ้น และควรส่งเสริมให้กลุ่มผู้สูงอายุเปิดใจรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
ในช่องทางใหม่

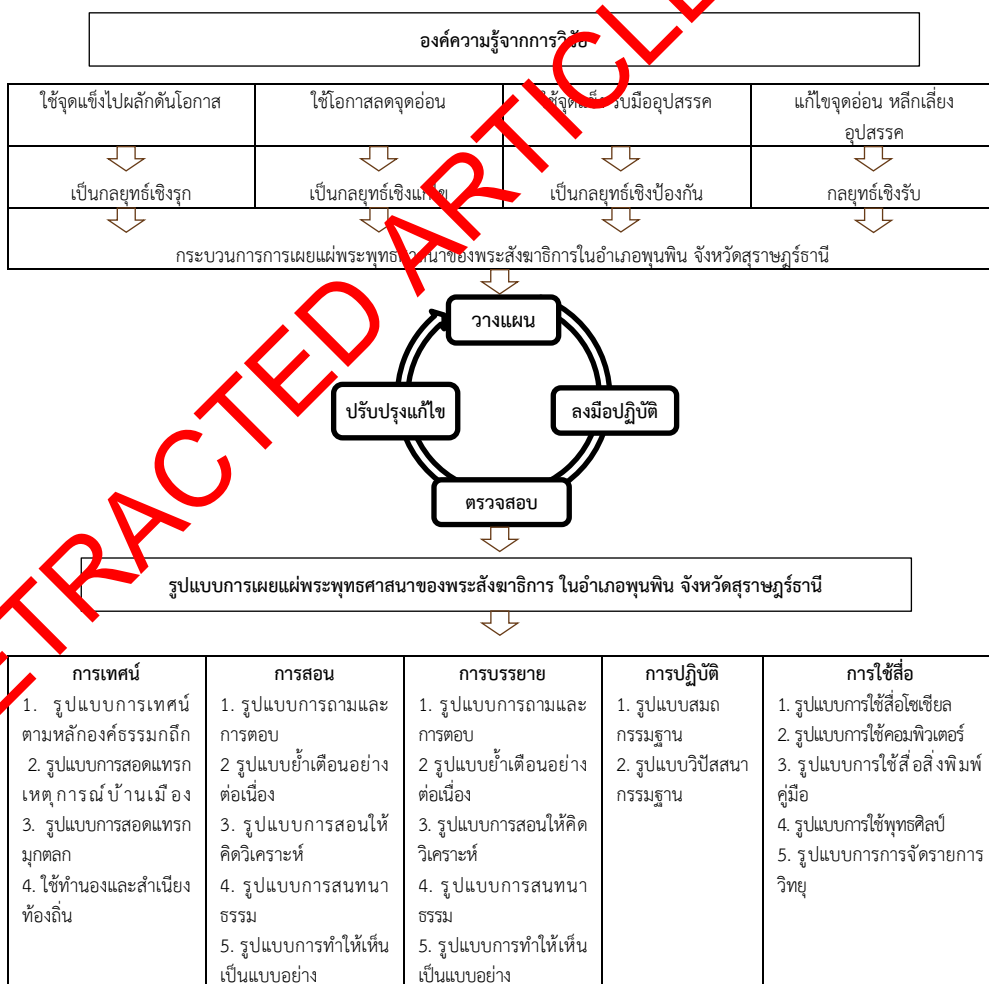
3. รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอพุนพิน จังหวัด
สุราษฎร์ธานี พบว่า มีรูปแบบการเทศน์ตามหลักองค์ธรรมกถึก 5 ประการเป็นหลักแทรก
มุกตลกเข้าไป เพื่อจูงใจผู้ฟัง ใช้สำเนียงท้องถิ่นประกอบการเทศน์ การสอนแบบสนทนา
ธรรม การบรรยายมีรูปแบบที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละงาน การนำปฏิบัติจะนำ
ปฏิบัติแบบสมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน การใช้สื่อจะมีสื่อในหลายช่องทาง
โดยเฉพาะสื่อโซเชียลต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูวิมลพัฒนกิจโกศล
(ชนพล เขมปญโญ) (2560) ได้วิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในกลุ่มชาติ
พันธุ์ลื้อของพระธรรมจาริก ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนา
ให้ศาสนทายาทและประชาชนได้รับทราบในทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้น
ให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในวัดและนอกวัด
การบรรยายธรรมทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อ รูปแบบปฏิบัติและวิธีฝึก
ปฏิบัติการสอนสมถกรรมฐาน หรือวิปัสสนากรรมฐาน กระตุ้นให้คนสนใจด้านปฏิบัติให้ได้
หลักสูตรต้องปรับให้สอดคล้องกับยุคสมัย สอดคล้องกับการวิจัยของพระครูสังฆรักษ์พิทยา
ญาณโร (ปิยวรากุล) (2561) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย

ยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับสังคมดิจิทัลของพระสงฆ์ไทยผ่านทางช่องทางเฟสบุ๊ก ยูทูบ เว็บไซต์ เป็นต้นในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย เช่น การปาฐกถา การบรรยาย ฯลฯ แล้วนำเสนอพุทธธรรมด้วยการอัปโหลดวิดีโอตามช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ฟังจะได้รับฟังธรรมผ่านช่องทางดิจิทัล เพื่อเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับบุคคลที่ไม่มีเวลาในการเข้าวัด เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระจรรณนุชปโม (2562) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการเทศนาของพระสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการพัฒนาการเทศนาตามหลักพุทธรวิธี 4 ด้วยการส่งเสริมผ่านหลักวิถีสุจริต อดทน และอุทิศธรรม ด้านผู้ส่งสารเข้าใจหลักธรรม และสื่ออย่างชัดเจน ด้านสารเนื้อหาธรรมมีประโยชน์ ไม่เหลวไหล และเหมาะสม ด้านช่องทางในการส่งเสริมการเทศนาด้วยเสียงเทศนาที่ดังและดี และผู้รับสารเตรียมหลักธรรมเทศนาให้เหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย พบว่า รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีจากการวิเคราะห์สภาพทั่วไป พบว่า จุดแข็ง คือ มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีการจัดการประชุมร่วมอยู่ประจำทุกเดือน พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ มีความรู้ความทั้งทางโลกและ องค์ความรู้จากการวิจัย มามะ ด้านจุดอ่อน คือ สังฆาธิการ ส่วนใหญ่มีภาระงานที่ล้นมือ พระสังฆาธิการบางส่วน ยังไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาทางโลกมากนัก ขาดแคลนบุคลากรที่มีศักยภาพ และไม่สามารถนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาบูรณาได้อย่างเต็มที่ โอกาส คือ โครงสร้างและสายงานการบังคับบัญชาของคณะสงฆ์เอื้อต่อการดำเนินงาน มีเทคโนโลยีทางการสื่อสารสมัยใหม่ ประชาชนโดยตระหนักถึงศีลธรรมคุณธรรมที่เสื่อมทรามลง ประชาชนมีความพร้อมเพรียงสามัคคี และเจ้าคณะผู้ปกครอง ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา และอุปสรรค คือ กระแสสังคมมีการแปรเปลี่ยน ปัญหาเรื่องการแพร่ระบาดของสารเสพติด งบประมาณไม่เพียงพอ และปัญหาด้านเวลาที่มีเวลาไม่ตรงกัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีดังนี้

การศึกษาสภาพทั่วไปจึงนำไปสู่กระบวนการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ ประการที่ 1 ต้องใช้กระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยวงจรคุณภาพของเดมมิง (Deming) คือ การวางแผน (Plan - P) การปฏิบัติตามแผน (Do - D) การตรวจสอบ (Check - C) นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไข (Action - A) และ

ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ประการที่ 2 ดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวทาง 5 ประการ คือ การเทศน์ การสอน การบรรยาย การนำปฏิบัติ และการใช้สื่อ

สามารถสร้างรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ในอำเภอ พุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ 2 ขั้นตอน กระบวนการขั้นแรก เริ่มต้นจากการพิจารณาถึง การใช้จุดแข็งไปผลักดันโอกาสเป็นจุดแข็งรุก ใช้โอกาสลดจุดอ่อนเป็นกลยุทธ์เชิงแก้ไข ใช้จุดแข็งรับมืออุปสรรคเป็นกลยุทธ์เชิงป้องกัน และแก้ไขจุดอ่อนพร้อมกับหลีกเลี่ยง อุปสรรคเป็นกลยุทธ์เชิงรับ เพื่อกำหนดรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้สอดคล้องกับ กระบวนการในขั้นที่สอง กระบวนการขั้นที่สอง ใช้กระบวนการการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยอาศัยวงจรคุณภาพ PDCA ให้ครอบคลุมการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตาม แนวทาง 5 ประการ คือ การเทศน์ การสอน การบรรยาย การนำปฏิบัติ และการใช้สื่อ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เจ้าคณะผู้ปกครองควรจัดทำแผนในกระจายงานแก่พระสังฆาธิการ อย่างเหมาะสม เพื่อแบ่งเบางานที่ล้นมือ เปิดโอกาสให้ได้ทำหน้าที่ด้านการเผยแผ่มากยิ่งขึ้น
2. ควรให้การสนับสนุนการศึกษาแก่พระภิกษุ สามเณร และเยาวชน เพื่อเป็นกำลัง ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
3. คณะสงฆ์ หน่วยงาน และชาวบ้าน ควรจัดทำโครงการฝึกอบรม เพื่อหาบุคลากร ที่มีศักยภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
4. สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรจัดหาวิทยากรอบรมให้ความรู้แก่พระสังฆาธิการ ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. พระสังฆาธิการควรปรับวิธีการทำงานแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน
2. ควรเลือกรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้มีความเหมาะสมกับบริบททาง สังคม
3. ควรเรียนรู้การใช้สื่อสารสนเทศ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น เพื่อปรับ รูปแบบการดำเนินงาน ให้มีความสอดคล้องกับสังคมในยุคปัจจุบัน
4. ควรจัดตั้งภาคีเครือข่าย ร่วมกันในการออกแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อย่างเป็นลำดับขั้นตอน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารงานของพระสังฆาธิการด้านอื่น ให้ครอบคลุมขอบข่ายภาระงานของคณะสงฆ์

2. ควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในประเทศไทย และต่างประเทศ
3. ควรศึกษาเรื่องรูปแบบปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างภาคีเครือข่ายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- พระครูธรรมศุภกิจ (สุทธิพงษ์ สุทธิวงษ์) และคณะ. (2566). NEXT NORMAL: แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงวิถีทางสังคมของไทย. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 6(1), 137-158.
- พระครูวิมลพัฒนกิจโกศล (ธนพล เขมปญโญ). (2560). ผลสัมฤทธิ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อของพระธรรมจาริก. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(2), 15-28.
- พระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิระธมโม. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์พิทยา ญาณธโร. (2561). ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย ยุคดิจิทัล (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุทธิกิจโกศล (สมภพ สุวโจ). (2558). รูปแบบการเผยแผ่ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุนทรสารวาทิ (ทองดี ญาณสาโร). (2565). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของพระสังฆาธิการอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการปริทรรศน์, 5(1), 113-125.
- พระจรรุญ จันทูปโม. (2562). รูปแบบการพัฒนาการเทศนาของพระสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). จาริกบุญ-จาริกธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหธรรมิก จำกัด.

- พระปลัดธีรภัทร์ นาถสีโล. (2564). การปฏิรูปกิจการพระพุทธรูปศาสนาด้านการศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4. วารสารมหาจุฬานาครธรรม, 8(7), 64-77.
- ไพโรจน์ ดวงศรี. (2558). รูปแบบโครงสร้างองค์การ และบทบาทการบริหารงานของพระสังฆาธิการที่มีผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.